

התכנית להטמעת שוויון מגדרי ברשויות המקומיות

פרויקט משותף של

מרכז אדוה | מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל

איתך-מֵעֵיך | משפטניות למען צדק חברתי

מרכז אינג'אז- إنجاز | מרכז מקצועי לקידום הרשויות המקומיות הערביות

איגוד היועצות לקידום מעמד האישה

נעמת הצעירה

**פרוייקטים של
קבוצת באר שבע
2013/14**

תוכן העניינים

- 3..... על התוכנית להטמעת שוויון מגדרי ברשויות המקומיות
- 4..... הגופים השותפים
- 5..... קורס הכשרה בכלכלה חברתית ותקציב מגדרי
- 7..... כנס הטמעת חשיבה מגדרית במדיניות ובתקציבים
- 8..... קורסי הכשרה לתעסוקה
- 10..... צמצום ניתוקי מים ושיפור השירות של תאגיד המים
- 12..... בית לנשים
- 13..... דבר חברות הקבוצה
- 14..... דבר מלוות הקבוצה

על התכנית להטמעת שוויון מגדרי ברשויות המקומיות

התכנית להטמעת שוויון מגדרי ברשויות המקומיות היא פרויקט משותף של מרכז אדוה, מרכז אינג'אז-ינג'אז, איתך-מַעַק, נעמת הצעירה ואיגוד היועצות לקידום מעמד האישה, במסגרתו פועלות קבוצות נשים ברחבי הארץ, העוסקות בהטמעת חשיבה מגדרית בתכנון הפעילויות והתקציבים ברשויות המקומיות.

התכנית מורכבת משני שלבים. ראשית, חברות הקבוצה משתתפות בקורס הכשרה בכלכלה חברתית ותקציב מגדרי. במסגרת הקורס נערכת למשתתפות היכרות עם המדיניות המקומית ועם הרלוונטיות שלה לתחומי חייהן השונים. בנוסף לכך, נלמדת שיטת תקצוב מגדרי (gender budgeting), שהינה כלי לקידום שוויון, להגברת היעילות והשקיפות בתקציבים ולחלוקה הוגנת של המשאבים העירוניים. תקצוב מגדרי מניח שהתקציב העירוני אינו נייטרלי אלא כלי המשקף סדרי עדיפויות כלכליים וחברתיים ולפיכך יש לו השלכות שונות על נשים ועל גברים. ניתוח התקציב בוחן כיצד מחולקים המשאבים ובאיזה אופן הולמת חלוקת המשאבים את הצרכים ואת סדרי העדיפויות של נשים וגברים. לאחר הקורס הלימודי, מגבשת הקבוצה פרויקטים לקידום של שוויון מגדרי, תוך ליווי מקצועי של מרכז אדוה. סוגיות אפשריות שניתן לבחון בראייה מגדרית: ייצוג נשים בעמדות בכירות ובוועדות העירייה; בחינה מגדרית של תקציבי תכניות או שירותים עירוניים בתחומי התשתית, החינוך, הרווחה, התעסוקה, התרבות והספורט; פערי שכר ברשות.

בשלב זה פועלת התכנית ב-11 רשויות ברחבי הארץ: באר שבע, שפרעם, אור עקיבא, טירת כרמל, בית ג'ן והסביבה, כפר קאסם, בקה אלגרבייה, קרית גת והסביבה, נתניה, חורה ובת ים.

מרכז אדוה

מכון בלתי תלוי לחקר החברה הישראלית ולקידום רעיון השוויון והצדק החברתי. מתמקד בחקר במדיניות חברתית בישראל וניתוחה, ובוחן באופן ביקורתי את הצעדים הננקטים בתחומי התקציב, המיסוי והשירותים החברתיים - חינוך, בריאות, שיכון, רווחה, תחבורה וסביבה, וכן את השלכותיהם של צעדים אלה על החברה הישראלית כולה ועל כל אחת מהקבוצות המרכיבות אותה.

עמותת איתך מעק

משפטניות למען צדק חברתי הוקמה בשנת 2001 על מנת לקדם את זכויותיהן של נשים מהפריפריה הכלכלית חברתית גאוגרפית באמצעות המשפט והנכחת קולן בזירה המשפטית והציבורית. איתך-מעק פועלת מתוך ראיית עולם פמיניסטית אשר קוראת לחלוקה שוויונית של המשאבים הציבוריים ולשינוי ההסדרים החברתיים-כלכליים.

מרכז אינג'אז-إنجاز

מרכז מקצועי לקידום הרשויות הערביות בישראל. מרכז אינג'אז פועל לקידום שלטון מקומי ערבי בישראל אשר ייזום ויוביל תהליכים של שינוי חברתי וייצור הזדמנויות מיטביות לפיתוח כלכלי וחברתי והעלאת השייכות והמעורבות, אשר תעניק לתושבים תחושה של יציבות ושל רווחה.

נעמת הצעירה

קבוצת נשים צעירות הפועלת בזיקה לנעמת, שהיא תנועת שטח פוליטית רב מפלגתית של נשים מתנדבות ועובדות, חברות ההסתדרות. מטרתה לקדם את מעמד האישה בישראל, ולהביא לשינוי המדיניות החברתית לקראת השגת שוויון בין המינים במשפחה, בעבודה, בחברה ובכלכלה.

איגוד היועצות לקידום מעמד האישה

גוף הפועל לקידום פעילותן של היועצות לקידום מעמד האישה ברשויות המקומיות.

הגופים התומכים

אנו מודות לגופים הבאים שללא תמיכתם ושותפותם לא ניתן היה לבצע את הפרויקט:

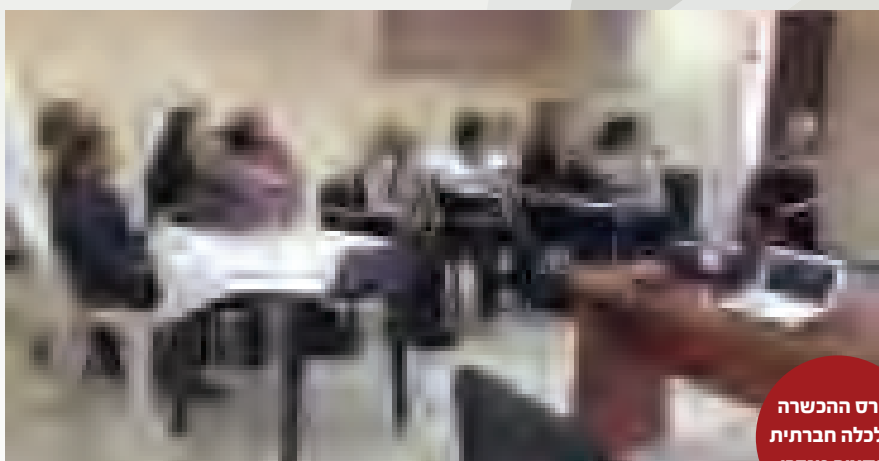
- קורדאיד
- האיחוד האירופי
- המועצה הלאומית של נשים יהודיות
- קרן הנשים היהודיות של ניו יורק

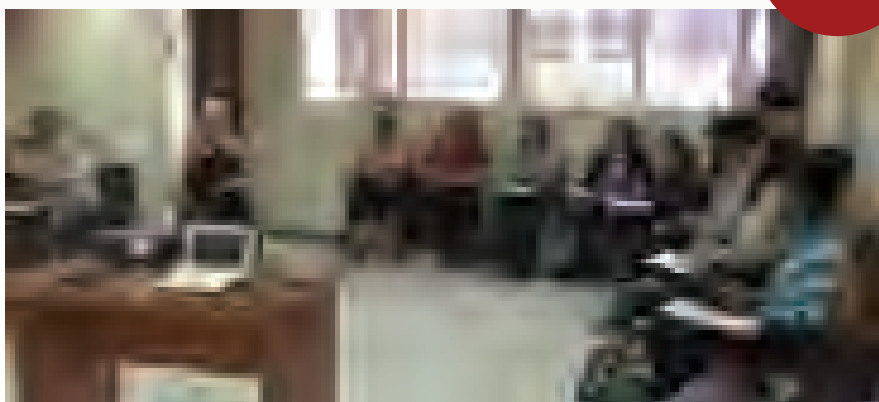
קורס הכשרה בכלכלה חברתית ותקציב מגדרי

קורס ההכשרה נפתח בהיכרות עם מושגי וסוגיות יסוד בכלכלה ועם ההקשר החברתי שלהם, תוך דגש על ההבדלים שבין מרכז ופריפריה. מספר הרצאות עסקו בהיכרות עם התקציב העירוני, מתוך מטרה להפוך את קריאת התקציב מידע ששמור רק ל"מומחים" לכלי נגיש, בעזרתו תוכלנה המשתתפות לקדם את מעמדן של נשים ואת המענה על צרכיהן כתושבות. הרצאות נוספות עסקו בלמידה של התבוננות מגדרית על סוגיות של חברה ומדיניות, הבוחנת את השפעתם של תחומי מדיניות שונים על מצבן של נשים מקבוצות חברתיות שונות, והבודקת את תרומתם של תחומי מדיניות שונים לקידום שוויון ולמתן מענה לצרכיהם השונים של נשים ושל גברים. כך למשל, הרצאות בקורס בחנו את החסכון הפנסיוני ואת מבנה שוק העבודה במבט מגדרי. שיטת התקצוב המגדרי, הבוחנת את השפעת המדיניות על גברים ועל נשים, נלמדה בצירוף של הצגת דוגמאות מהעולם להטמעת חשיבה מגדרית בתחומי מדיניות שונים. בנוסף להרצאות התקיימו סדנאות לעיבוד החומר הנלמד ולגיבוש הפרויקטים בהם תעסוק הקבוצה.

במהלך קורס ההכשרה התקיים מפגש עם מריון בוקר, מומחית לתקצוב מגדרי ומייסדת המיזם לצדק מגדרי בתקציב של מדינת ברלין. חברות הקבוצה הציגו תמונת מצב של נשים בבאר שבע בתחומים שונים כדוגמת תשתיות, תרבות ותעסוקה. גב' בוקר סיפרה מנסיונה על התארגנויות נשים לשינוי מדיניות והטמעת חשיבה מגדרית בתחומים אלה.

קורס ההכשרה
בכלכלה חברתית
ותקציב מגדרי

כנס הטמעת חשיבה מגדרית (Gender Mainstreaming) במדיניות ובתקציבים

במרץ 2013 השתתפו חברות הקבוצה בכנס שערכה ח"כ מירב מיכאלי בשותפות עם מרכז אדוה בכנסת בנושא הטמעת חשיבה מגדרית במדיניות ובתקציבים, לקראת הדיונים על תקציב המדינה. בתמונה: חברות הקבוצה בכנסת עם עדנה סבאג-קריבו, יועצת ראש העיר לקידום מעמד האישה בבאר שבע.

הפרוייקט: קורסי הכשרה לתעסוקה

חברות הקבוצה

רחל פרץ, מרים דבוש, אורלי אלימי, תמי לוגסי.

מטרת הפרוייקט

הרחבת היצע קורסי ההכשרה לתעסוקה העומדים לרשותן של נשים בבאר שבע והסביבה; הנגשת מידע בדבר היצע הקורסים והקריטריונים לזכאות עבורם לציבור הנשים.

הרקע/ הצורך/ הבעיה שמנסה הפרוייקט לפתור

הפרוייקט צמח מתוך חוויותיהן של חברות הקבוצה, שביקשו לעבור הכשרה מקצועית וקיבלו מענה מוגבל מאוד בלשכת התעסוקה. הצורך של נשים בגילאי הביניים (45 פלוס) בקורסי הכשרה לתעסוקה הוא רב, בשל מיקומן בשוק העבודה: מרבית הנשים משתכרות שכר נמוך יותר מעמיתיהן הגברים, מגיעות פחות למשרות בכירות ואף נפלטות מהר יותר משוק התעסוקה. על אף צורך זה, בעשור האחרון קוצצו תקציבי הכשרת מבוגרים במסגרת האגף להכשרה מקצועית של משרד הכלכלה בכשבעים אחוזים (מ-159.4 מיליון ש"ח בשנת 2000 ל-44 מיליון ש"ח בלבד בשנת 2011).

הפעילות

בנוסף לקיצוץ, בדיקת הקבוצה העלתה שלוש סוגיות עיקריות נוספות. ראשית, חברות הקבוצה פנו למשרד הכלכלה וביקשו נתונים לגבי מידת השתתפותן של נשים בקורסי הכשרה לתעסוקה במימון המשרד. הנתונים הראו כי בחמש השנים האחרונות במחוז באר שבע והמרכז, רק שליש מהמשתתפים בקורסי הכשרה לתעסוקה היו נשים. שנית, בדיקת חברות הקבוצה העלתה כי יועצי התעסוקה בלשכה ממעטים להציע לדורשות עבודה את היצע קורסי ההכשרה המלא, מתוך הנחה מקדימה כי נשים לא יהיו מעוניינות ללמוד בקורסי הכשרה למקצועות סטריאוטיפיים גבריים, כגון חשמל וריתוך. שלישית, במסגרת הפרוייקט חברות הקבוצה התוודעו לשירות עירוני בשם "מעגל החיים והתעסוקה" הפועל בבאר שבע בשיתוף עם ג'וינט ישראל, קרן רש"י ומשרד הרווחה. השירות מציע סיוע וליווי בהשתלבות בתעסוקה.

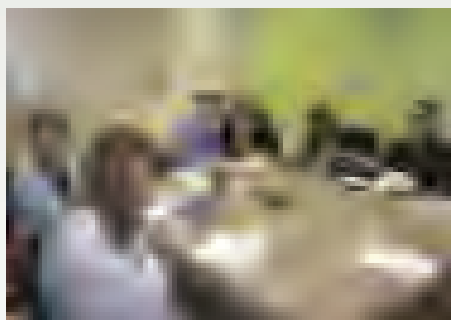
תוצאות הפרוייקט:

1. בלשכת התעסוקה: חודדו נהלי העבודה של יועצי/ות לשכת התעסוקה, כך שכל היועצים/ת יציגו בפני נשים את היצע הקורסים במלואו. בנוסף הוחלט על שינוי נוסח לוחות המודעות המפרסמים את הקורסים כך שיכללו פנייה לנשים ולא רק לגברים.

2. במשרד הכלכלה: חברות הקבוצה הציגו בפני סגן הממונה על מחוז דרום במשרד הכלכלה את הנתונים המראים כי בחמש השנים האחרונות במחוז באר שבע והמרכז רק שליש מהמשתתפים בקורסי הכשרה לתעסוקה היו נשים, והדגישו את החשיבות של הכללת שיקולים מגדריים בתכנון המדיניות בתחום ההכשרה התעסוקתית.

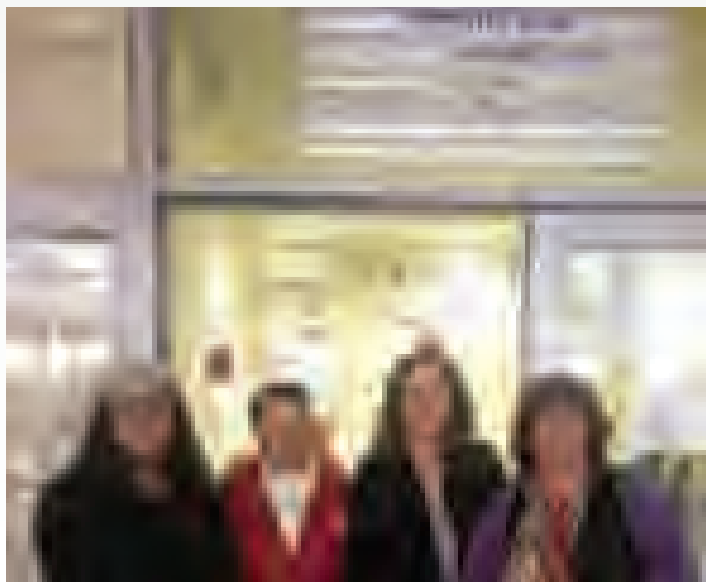
3. במעגל החיים והתעסוקה: במסגרת שיתוף הפעולה עם "מעגל החיים והתעסוקה", השתתפה אחת מחברות הקבוצה בקורס "סטרייב" של השירות. חברות הקבוצה מתכננות לקיים כנס חשיפה שמטרתו פרסום השירות והנגשתו לנשים נוספות.

השתתפות בקורסי הכשרה לתעסוקה לפי פילוח מגדרי במחוז באר שבע והמרכז:

חברות הקבוצה במשרדי "מעגל החיים והתעסוקה"

שנה	סה"כ הלומדים	מתוכם נשים	שיעור הנשים באחוזים
2009	949	305	32.1%
2010	681	268	39.3%
2011	1422	478	33.6%
2012	648	213	32.9%
2013 (חלקי)	241	99	41.0%

חלק מחברות הקבוצה בלשכת התעסוקה

הפרויקט: צמצום ניתוקי מים ושיפור השירות של תאגיד המים

חברות הקבוצה

רבקה חן, איבט סויסה, אסתר אבוטבול, עדה אבוב, רוזה אלפסי.

מטרת הפרויקט

לקבוע כללים המסדירים את התנהלות תאגיד המים בנושאי ניתוקי מים ושירות לקוחות, ובפרט לקבוע את מעורבות אגף הרווחה לפני ניתוק מים למשפחה מטופלת.

הרקע/ הצורך/ הבעיה שמנסה הפרויקט לפתור

מאז הקמתם של תאגידי המים, במסגרת הפרטה של שירות ציבורי זה, חלה עלייה תלולה במחירי המים, ובמקביל נותק הקשר הישיר שבין מחלקת השירותים החברתיים העירונית לבין שירותי אספקת המים, שהועברו מבעלות העיריות לתאגידים. כעת, מתקשות משפחות רבות יותר לעמוד בתשלומי המים, וסיועה של מחלקת הרווחה בנדון זמין פחות מבעבר. מאחר ונשים הן ברוב המקרים האחראיות העיקריות על תפעול משק הבית, הן נושאות בעיקר הנטל של התמודדות עם הביורוקרטיה של תאגידי המים, ועם ההשלכות של עליית מחירי המים.

הפעילות

פעילות הקבוצה החלה בלימוד של התחום, עריכת היכרות עם חוק תאגידי מים וביוב ומשק המים הישראלי, ומחקר על השלכות ההפרטה מבחינת תעריפי המים ומדיניות ניתוקי המים בהלכה ובמעשה. כחלק מהמחקר הקבוצה ביצעה ראיונות ואספה עדויות של כ-40 תושבים/ות נפגעים/ות הפרטת המים. הראיונות הצביעו על שלוש בעיות עיקריות: ניתוקי מים למשפחות מעוטות אמצעים ללא מעורבות של מחלקת הרווחה, מתן שירות במשרדי התאגיד באופן הפוגע בפרטיות הלקוחות ואיבוד מסמכי לקוחות שהוגשו לתאגיד. הקבוצה הציגה בעיות אלה בפני מנכ"ל תאגיד המים מי שבע, ראש עיריית באר שבע ומחלקת השירותים החברתיים.

תוצאות הפרויקט

- 1. במישור השירות של תאגיד המים:** בעקבות הפרויקט חלו שינויים במדיניות השירות של התאגיד. בעת הגשת מסמכים לתאגיד, התאגיד יעניק חותמת כי המסמכים התקבלו. באופן זה תועבר האחריות על איבוד מסמכים מהתושב/ת אל התאגיד. כמו כן, שונו הסדרי קבלת הקהל במשרדי התאגיד, כך שיאפשרו מתן שירות בפרטיות ותוך שמירה על כבוד התושב/ת.
- 2. במישור הקשר בין תאגיד המים ומחלקת הרווחה:** בעקבות התערבות הקבוצה, התאגיד יעביר את פרטיו/ה של כל בעלת חוב, אשר נתנה את אישורו/ה לכך, לידיעתה של מחלקת הרווחה. יידוע זה יאפשר למחלקת הרווחה להתערב ולסייע לבעלת החוב בטרם ינקוט התאגיד בצעדי ניתוק מים. הידוק הקשר שבין מחלקת הרווחה ותאגיד המים יסייע לצמצם מקרים של ניתוקי מים למשפחות המטופלות ברווחה, ולהפחית את המקרים בהם משפחות ויחידים נותרים ללא גישה למים שהינם זכות בסיסית ומשאב חיוני.

בתמונה: חברות הקבוצה עם ארז בדש, מנכ"ל תאגיד מי שבע, וצוות התאגיד.

בתמונה: חברות הקבוצה עם רוביק דנילוביץ', ראש עיריית באר שבע, ואתי כהן, סגנית מנהלת מחלקת הרווחה.

חברות הקבוצה

רוזה אלפסי, רחל שושן, בלינדה דהן, אוסנת פסו, ליליאן אברהם.

מטרת הפרויקט

הקמת בית לנשים מחוסרות דיור, תושבות באר שבע והסביבה. הבית ישמש כמועדון חברתי שיתקיימו בו מפגשים חברתיים, פעילות פנאי והעשרה ושיאפשר הפנייה לגורמי מקצוע המסייעים לנשים בכל תחומי החיים.

הרקע/ הצורך/ הבעיה שמנסה הפרויקט לפתור

הפרויקט הוקם בעקבות סיפור אישי וניסיון חייהן של חברות הקבוצה אשר מכירות מצבים בהם נשים יכולות לאבד את הביטחון האישי ואת קורת הגג כאשר נקלעות אל תוך מצבי משבר משפחתיים, כלכליים או רגשיים. הבית מיועד לספק מענה ולהעניק תמיכה רגשית, חברתית ותעסוקתית לנשים מחוסרות דיור בבאר שבע.

הפעילות

חברות הקבוצה ביצעו מיפוי ראשוני של השירותים המוצעים לנשים מחוסרות דיור, לאחר בדיקה עלה כי קיימת מסגרת טיפולית בשם "בית נתן", המעניקה שירותים הן לגברים והן לנשים, אך לרוב לגברים. מספר המיטות הזמינות לגברים (13) גדול בהרבה ממספר המיטות הזמינות לנשים (3). נתון זה היווה נקודת פתיחה להמשך פעילות הקבוצה אשר מיפתה מבנים נטושים ברחבי העיר אשר באפשרותם לשמש כבית לנשים. בהמשך לכך חברות הקבוצה נפגשו עם סגן ראש העיר, סגנית מנהלת אגף הרווחה ועו"ס הממונה על דרי רחוב.

תוצאות הפרויקט

עיריית באר שבע התחייבה להקצות מבנה לפעילות. היום ממשיכות להתקיים פגישות והמשך הידברות בדבר הקמת הפרויקט.

דבר חברות הקבוצה

איבט סויה

”

”הצלחנו כקבוצה לשנות מספר דברים חשובים בהתנהלות של תאגיד המים, לטובת תושבים ותושבות בבאר שבע. הכרתי קבוצת נשים מדהימות, כל אחת לומדת מהשנייה בפגישות השבועיות ובעשייה. החוויה היא כיפית - גם ללמוד, גם לעשות שינוי ולסייע לזולת וגם לתת פתרונות.”

אורלי הלימי

ההרצאות בקורס היו מאלפות. בפרויקט למדתי לא להתייאש אם במקום אחד אין מענה, לחפש במקום אחר עד שנקבל את התשובות ונגיע לשינוי. זה היה שווה כל דקה וכל שנייה. פגשתי נשים נפלאות שהרגשתי איתן כמו משפחה. אם נשים רוצות שישמעו אותן זוהי הדרך לשנות דברים.”

מרים דבוש

”הפרויקט עזר לי להבין את רמת הקושי של חלק מהאוכלוסייה בגיל הביניים שנפלטה לשוק הפתוח ואין לה מענה מצד המוסדות שאמורים לתת להן אפשרות שנייה. הפרויקט פתח לי עיניים לראות שיש אפשרויות ולדעת להשפיע ולפעול.”

אסתר אבוטבול

”אני רואה היום את השינוי שעשינו מבוצע ופועל בשטח. הפרויקט התגלגל כמו כדור, צעד קטן הפך עם הזמן לצעד ענק. בעלי התפקידים שפעלנו מולם ראו שאנחנו עקשניות וממשיכות, וזה הביא לבסוף לתוצאות.”

רוזה אלפסי

”למדתי המון במספר תחומים של ידע. הפגישות של הקבוצה היו מרגשות בכל פעם מחדש ותמיד המתנתי לעוד פגישה עם הקבוצה. אני ממליצה לנשים שייכנסו לפרויקט בעתיד לבוא עם הרבה יוזמה, התמדה ורצינות, ולעזור אחת לשנייה.”

רחל פרץ

”למדנו על הנושאים החשובים לנו כנשים. מעמדן של הנשים אינו שוויוני בכל נושא, ולכן יש להוסיף את הפערים בין הפריפריה למרכז. יש עוד הרבה לשנות ולקדם. אני ממליצה לקבוצות נוספות להמשיך לעסוק בנושא של הכשרה ותעסוקת נשים, ולקדם נושאים נוספים הקשורים לנשים - הרחבת השכלה, רווחה ועוד.”

רבקה חן

”הפרויקט פתח לי דלת ללמידה ולעשייה, וגם לפגישות עם בעלי תפקידים כדי לעשות שינוי. ההרגשה היא שעשיתי משהו וזה כמובן נותן סיפוק. בעבודה בתוך הקבוצה הרגשתי שזכיתי

”

בחברות טובות, התחושה הייתה של ציפייה מפגישה לפגישה.”

דבר מלוות הקבוצה

תהליך הליווי של קבוצת באר שבע היה בשבילנו קודם כל תהליך של למידה. למדנו הרבה על פמיניזם ועל סולידריות מקבוצות נשים שעוברת כבר שנים ממאבק למאבק - מסינגור בביטוח הלאומי ליום העוני בכנסת, ממאבק על רפואה ציבורית למאבק על תנאי העבודה של סייעות בגני הילדים. אחרי שלב ההיכרות, הגיע שלב הלמידה המשותפת. ביחד עם חברות הקבוצה ערכנו היכרות עם תחומי הפעולה שבחרה הקבוצה: הפרטת המים, קורסי הכשרה לתעסוקה ונשים מחוסרות דיור. למדנו על ההיסטוריה של כל תחום מדיניות וביררנו אילו גורמים עירוניים וממשלתיים אחראים לו. אחרי הלמידה הראשונית יצאנו לשטח וגיבשנו כלים שונים לאיסוף מידע, ראיונות ואיסוף נתונים.

מצוידות במידע החדש הגענו ביחד עם הקבוצה לפגישות עם קובעי המדיניות. ראינו שהמונח שוויון משמש הרבה פעמים כדי להסתיר פערים; שמענו שוב ושוב שמשרדי ממשלה אינם מתייחסים באופן שונה לנשים ולגברים, והשתדלנו להסביר שכדי להגיע לשוויון המיחול צריך להכיר בפערים הקיימים עכשיו ולפעול כדי לשנות אותם. זה היה השלב בו חברות הקבוצה תבעו מהרשות המקומית על דרגיה השונים להכיר באחריות שלה כלפיהן. גם כאן, עיקר הפעילות נותרה בידי חברות הקבוצה, שנאלצו להתמודד עם סירובים, התעלמויות ו"מריחות" של זמן, ונדרשו להפגין הרבה אמונה בכוח שלהן והרבה סבלנות והתמדה. ההישגים הם קטנים אבל גדולים: הקלה על התמודדות עם הבירוקרטיה של תאגיד המים והנגשת סיוע למניעת ניתוקי מים ממחלקת הרווחה; הרחבת הנגישות של נשים לקורסי הכשרה לתעסוקה והתחייבות להקמת מועדון חברתי לנשים. כל הפרויקטים ידרשו מעקב, ובכל התחומים יש עוד הרבה מה לעשות כדי להגיע למדיניות עירונית שמקדמת שוויון בין גברים ונשים ובין קבוצות שונות בחברה. אנחנו מקוות ובטוחות שחברות הקבוצה ימשיכו לפעול ולהיאבק בשביל עיר שוויונית, בטוחה ופמיניסטית יותר.

עו"ד סנא אבן ברי, פרידה דגני ושירה פנחס

טל': 03-5608871
פקס: 03-5602205
www.adva.org

AdvaCenter مرکز أديفا
מרכז אדוה
מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל

